

Seen and Heard International

Since 1999 a live review site from opera, ballet, concerts, broadcasts, and Theatre

Smetanova potrhlá venkovská komedie *Hubička* se v rámci slavnostního ostravského cyklu dočkala strhujícího uvedení

14. 3. 2024

Autor: Gregor Tassie

Česká republika, Smetana, The Kiss (*Hubička*): sólisté, sbor a orchestr Národního divadla moravskoslezského / Marek Šedivý (dirigent). Divadlo Antonína Dvořáka, Ostrava, 7.3.2024. (GT)

Realizační tým:

Režie – Jiří Nekvasil

Scéna – Jakub Kopecký

Kostýmy – Simona Rybáková

Pohybová spolupráce – Jana Tomsová

Dramaturgie – Juraj Bajús

Sbormistr – Jurij Galatenko

Obsazení:

Otec Paloucký – Martin Gurbal

Vendulka – Veronika Rovná

Lukáš – Martin Šrejma

Tomeš – Svatopluk Sem

Martinka – Anna Nitrová

Barče – Marta Chila Reichelová

Matouš – Josef Škarka

Strážník – Václav Čížek

Jitřenka – Stela Machová, Zuzana Smrčková

Bedřich Smetana napsal svou šestou operu na libreto české básnířky Elišky Krásnohorské a tato úspěšná spolupráce vedla později k tomu, že Krásnohorská napsala i libreta ke skladatelovým posledním operám. *Hubička* je jednou z nejoblíbenějších smetanových oper – v popularitě ji trumfne už jen *Prodaná nevěsta*. Smetana ji napsal již jako hluchý. Jeho hudební genialitu to ale nijak neovlivnilo, vzhledem k tomu, že i své mistrovské dílo *Má vlast* napsal až poté, co sluch ztratil. V době komponování ho sužovaly finanční potíže a rozpad vztahu s manželkou. *Hubičku* Smetana napsal za

devět měsíců v roce 1875 a vykreslil v ní vesnickou morálku. Děj se týká v podstatě banální příhody z každodenního vesnického života a malicherné potupy plynoucí z odmítnuté hubičky, což poukazuje na absurditu vesnického života.

Opera se odehrává v Krkonoších v Západních Čechách a začíná ve světnici otce Palouckého. Hlavní postavou je mladý vdovec Lukáš, který se poté, co jeho dohodnutý sňatek skončil smrtí jeho ženy, vrací do své rodné vsi, aby si namluvil svou první lásku Vendulku. Jeho otec jim požehná, varuje je však, že se k sobě jejich tvrdohlavé a vznětlivé povahy nehodí. Lukáš se vrátil domů i se svou malou dcerkou, které Vendulka zazpívá dojemnou ukolébavku, utěšuje ji a chová se k ní jako k vlastní. Nejprve zazpívá tradiční lidovou píseň „Hajej, můj andílku...“, na kterou následně Smetana navazuje se svou vlastní ukolébavkou „Letěla bělounká holubička...“

Vrchol prvního dějství je duet Lukáše a Vendulky, „Má nejdražší...“, ve kterém Vendulka Veroniky Rovné předvádí dechberoucí koloratury. Otec Paloucký v podání Martina Gurbaľa zamilovaným konečně požehná, ale když se Lukáš pokusí Vendulku políbit, ona ho odmítne. Domnívá se totiž, že by tak urazili památku jeho zesulé ženy. Vesničané jsou v šoku. „Styd' se! Hanba to i chlapci...“ Zápletka naráží na potlačování sexuality v rámci úzkoprské vesnické morálky. Lukáš je Vendulčiným odmítnutím rozladěn, a proto hledá útěchu v hospodě, kde se spřátelí s děvčaty a muzikanty, se kterými posléze divoce tančí Vendulce přímo pod okny utahuje si z ní. Zoufalá Vendulka utíká z domu za svou tetou Martinkou. Martinka patří k pašířům, a spolu s Vendulkou jdou v noci do lesa za ostatními pašíři.

Druhé dějství začíná v lese se stromy zavěšenými shora a zdí, za kterou pokoutně číhá starý pašíř Matouš a sleduje, jak ostatní pašíři poklidně přecházejí jeviště a zpívají osudově znějící refrén: „Jen dál!“ Pašíři se svými potrhanými šaty, klobouky a dlouhými vousy připomínají Hobita a jejich procesí je ve své téměř náboženské jednotvárnosti velice působivé. Smetana zde vytváří noční atmosféru, která připomíná scénu s pašérky z Bizetovy opery Carmen. Vendulka a Martinka zpívají o lásce v „Hlásej, ptáčku, dobrý den...“ a východ slunce pak dokresluje krásná wagnerovská orchestrální pasáž. V této nádherné sekvenci vidíme Jitřenku ztvárněnou dvěma dívkami, které nesou slunečnou kouli a přinášejí ji do přední části jeviště, zatímco na scénu proniká světlo. Lukáš v podání Martina Šrejmy následně zazpívá mimořádně srdceryvné arioso, ve kterém lituje svých chyb: „Já nešťastník... – Kdybych věděl, jak svou vinu smýt...“. Matouš uvidí zoufalého Lukáše bloumajícího lesem se svým švagrem Tomšem (Svatopluk Sem), který mu radí, aby šel za Vendulkou a žádal o odpuštění. Jeho slova dodají Lukášovi odvahy jít se usmířit se svou milou. Jakmile Matouš potká Vendulku s Martinkou, řekne Martince, že by se měla Vendulka s Lukášem usmířit; ta to však odmítá.

Ráno po návratu do vesnice Vendulka s Martinkou uvidí Lukáše a vesničany, kteří na ně už čekají. Jejich laskavost a Lukášovy prosby o usmíření Vendulku obměkčí a ta souhlasí, že mu nyní hubičku dá – ale Lukáš ji za všeobecného veselí odmítne. Chce, aby si před hubičkou nejdřív vyslechla jeho omluvu. Opera končí šťastně, vášnivým polibkem obou zamilovaných.

V předešlé části jsme zaslechli motiv každé z postav; zazní vyjádření Vendulčiny pověrčivosti a houževnatosti, na Lukášův motiv pak navazuje motiv pašířů a čtvrtý motiv symbolizuje Lukášovu opilost. Martinka má svůj vlastní motiv charakteristický pohybem osminových not, který vyobrazuje její dušnost a rychlou chůzi, zatímco motiv otce Palackého charakterizuje interval septimy zdůrazňující jeho vážnou a těžkopádnou povahu.

Nejlepší pěvecký výkon večera podala Veronika Rovná v roli Vendulky, kterému se velmi často vyrovnal krásný mezzosoprán Martinky v podání Anny Nitrové. Starého pašeráka Matouše výborně ztvárnil Josef Škarka, jehož temný bas v sobě má veškerou hloubku a tíhu této role. Absurdně komickou postavu strážníka skvěle zahrál Václav Čížek ve svém zářivě červenomodrém kostýmu. Mistrovské choreografii Jany Tomsové nelze nic vytknout, kulisy Jakuba Kopeckého pak byly trochu neobvyklé, ale v podstatě do pozadí Smetanovy komické opery zapadaly. Byly vyvedeny ve světle šedých barvách s potiskem stromu a stejné schéma použila Simona Rybáková pro kostýmy vesničanů, díky čemuž vypadali spíše jako vězni nebo nemocniční personál. Tato inscenace byla poprvé uvedena zde v Ostravě 23. září 2021.

Bylo to příjemné představení s úžasně svéráznou zápletkou. Hlavní příčinou úspěchu inscenace však bylo vetknutí nádherně barvitých českých lidových melodií a jejich výjimečný přednes ve formě arios, duetů a sborů, kterými se neustále prolínala polka a jiné tradiční české taneční rytmy. I orchestr dirigenta Marka Šedivého byl po všech stránkách vynikající. Ostravský cyklus tak předvedl další úžasnou poctu tomuto slavnému českému skladateli.

Poznámka dramaturga NDM – některé informace o struktuře díla, které autor v textu uvádí, se plně neshodují se skutečností.

Jedná se o český překlad původní recenze v angličtině na odkaze <https://seenandheard-international.com/2024/03/smetanas-wacky-village-comedy-the-kiss-gets-an-exhilarating-performance-in-ostavas-celebratory-festival/>

Překlad zpracovala agentura Slůně – svět jazyků, s.r.o., korektura Juraj Bajús.